

نخستین دیدار با موسیقی

سلسله انتشارات: ۱۰۰
موسیقی: ۱

فهرست

۹	سخن ناشر
۱۱	سخن مؤلف
۱۵	مقدمه ویراستار
۱۶	پیشگفتار
۱۹	شناخت استعداد
۲۲	نخستین دیدار و آغاز درس‌ها
۲۳	آشایی با شستی‌های پیانو
۲۵	ژیمناستیک و گذاشت‌دست‌های روحی شستی‌ها
۳۳	دوره پیش از فراگیری نت
۳۳	درباره نت
۴۱	چند نکته درباره ریتم
۴۳	شرح مختصری بر قطعات و تمرین‌ها
۴۳	قطعات و تمرین‌ها
۴۳	والس گربه‌های کوچولو
۴۴	ما در کوه‌ها زندگی می‌کنیم؛ ملودی از جعبه موسیقی
۴۵	جست و خیز؛ ملودی از راپسودی مجار شماره ۲ فرانس لیست
۴۶	کازاچُک؛ رقص محلی اکراینی
۴۷	کجا بی تو لیو کا؟ س. لیاخوفسکایا
۴۸	سرمه‌سر گذاشت؛ س. لیاخوفسکایا
۴۹	گنجشک؛ ا. روباخ
۵۰	لالای؛ ا. فیلیپ
۵۰	شب؛ ترانه محلی اکراینی، تنظیم ا. برکوویچ
۵۱	مرغ عزیز ناز؛ ن. لوبارسکی
۵۱	آه، دختر؛ ترانه محلی اکراینی، تنظیم ا. برکوویچ
۵۲	نم نم باران؛ س. ماکپار
۵۳	پلوشکا-پله (دشت)؛ ل. کنیپر
۵۳	دختر حزاف؛ س. پرکوفیئف، تنظیم ا. دنیسوف
۵۴	پلکای لتونی؛ ت. نازاروا-متبر
۵۴	پُلکای سال نو؛ ا. الکساندروف
۵۵	حرکات موزون؛ ا. پاروسینوف
۵۵	زمستان؛ م. کروتیتسکی
۵۶	والسِ جوجه‌خروس‌ها؛ ا. استریبووک
۵۷	خرس؛ گ. گالینین
۵۷	آهنگ لیتوانی؛ یو. چلکاووسکاس
۵۸	مارکوچولو؛ تمرین از مدرسه‌ت. لیشی تینسکی
۵۹	ماهی‌گیر؛ ش. هانون
۶۰	راننده تانک؛ ش. هانون
۶۱	مینوئت؛ ل. موتسارت
۶۲	والس؛ و. آ. موتسارت
۶۲	رقص آلمانی؛ ل. و. بتھوون
۶۳	آداجیو؛ د. اشتیبلت
۶۳	مازورکا؛ ا. گریچانینف
۶۴	رقص؛ آ. اشپای
۶۴	اتودروی شستی‌های سیاه؛ ن. گلدنبیرگ
۶۵	کر «ستایش»؛ از اپرای «اوان سوسنین»؛ م. گلینکا
۶۵	چکاوک؛ م. گلینکا
۶۶	گریه کوچولوی عزیز؛ و. کالینیکوف
۶۶	قططه کودکانه؛ بلا بارتوك
۶۷	بازی با اسب چوبی؛ آ. خاچاتوریان
۶۷	سناتین؛ ا. گدیکه
۶۸	بیماری عروسک؛ پ. چایکفسکی
۶۹	مارش؛ د. شوستاکوویچ
۶۹	تکاتینا؛ ت. خرنیکوف، تنظیم آ. سامونوف
۷۰	دلقک‌ها؛ د. کابالفسکی
۷۰	خواهش با مهریانی؛ گ. سویریدوف
۷۰	مینوئت؛ ا. س. باخ
۷۱	نخستین ضایعه؛ ر. شومان
۷۱	۵۵، بیست، سی، چهل؛ س. اسلومینسکی
۷۲	ماهی‌های طلاibi کوچک؛ قسمتی از باله «اسب کوچک کوهان‌دار»، ر. شدرین

سخن ناشر

در میان مُدرسان و مریبان نامدار شوروی، بی تردید آنا دنیلوونا آرتالابالیونشکایا^۱ (۱۹۰۵-۱۹۸۸م) از کسانی است که در زمینهٔ موسیقی جایگاه و مرتبهٔ والای دارد. این استاد صاحب‌هنر و گران‌مایه به آموزش هنرجویان جوان، به مانند هنر اصیل، ارج می‌گذارد، چنان که فعالیت‌های هنری اش در زمینهٔ موسیقی نمونه‌ای درخور توجه از خدمات صادقانهٔ او به هنر موسیقی حرفه‌ای است. کوشش‌های پیوستهٔ آنا دنیلوونا در کتاب‌های آموزشی او، چون «نخستین دیدار با موسیقی» و «برگزیده‌هایی برای کودک نوازندهٔ پیانو» به رشتة تحریر درآمده است. این کتاب نخستین بار در انتشارات «آهنگ‌ساز شوروی»^۲ به چاپ رسید و در حال حاضر در میان آموزگاران و همهٔ کسانی مشهور است که با آموزش موسیقی نسل جوان سروکار دارند و حتی در میان آنانی هم که فقط به موسیقی علاقه‌مندند اوازه گرفته است.

روند ساخت و انشای مجموعه‌های مذکور از جنبه‌های گوناگونی درخور توجه و خواندنی است. ویراستار مجموعه‌ها یو. چلکاووسکاس^۳، که متن کتاب‌ها با ابتکار و به اهتمام او تهیه شده و به ثمر رسیده است، از این روند چنین یاد می‌کند: «توصیه‌های آموزشی آرتاپالیوسکایا از نیازهای ضروری و گواه بر توانایی و استعداد و مهارت او در آموزش بود و به همین علت وی را هم در کشور و هم در آن سوی مرزها به خوبی می‌شناختند. او موسیقی دانی پرکار و خستگی ناپذیر و روشنگر بود».

سالیان دراز در کلاس‌های آرتابالیوسکایا رسم بر این بود که برای هر هنرجو روزنامه یا آلبومی تهیه می‌شد و در آن خود استاد تصاویر رؤایی و جذابی را، از ساختار کلایویه‌های پیانو و نُت (الفبای موسیقی) و نحوه انگشت‌گذاری و موارد دیگری را که لازمه دانش موسیقی می‌دانست، ثبت می‌کرد. در همین آلبوم، تمرین‌های گوناگونی برای ساختن قطعه‌ها و کلام آثار (اشعار) ارائه می‌شد که اغلب در طی آموزش دادن موسیقی به کودکان به کمک خود آن‌ها خلق می‌شد. کودکان، برای آموختن دقیق‌تر، مطالب را می‌نوشتند و برای همه قطعه‌ها و تمرین‌ها تصویرهایی می‌کشیدند. آلبوم‌ها با سن و شخصیت هنرجو تغییر می‌کرد. درک این درس‌ها با حضور فعال والدین در کلاس‌ها بسته بود و بیشتر مادران همراه با فرزندان خود در این کلاس‌ها شرکت می‌کردند و ساعتها می‌نشستند و با دقت مطالب را در دفترهای خود ثبت می‌کردند تا بتوانند آموزش به کودکان خود را در خانه ادامه دهند؛ زیرا کودکانی بودند که کمتر از پنج سال داشتند. به همین ترتیب به تعداد کودکان آلبوم‌هایی فراهم می‌شد تا این سرمایه‌های معنوی پیوسته در حرکت و تحول تحلیل و بررسی شوند و برای عرضه و انتشار فراهم آیند. در این مرحله راه دور

آنا آرتاپالیوسکایا (در وسط عکس) با استادانش و پوخارلسکی و م. یاراوایا در سال پایان تحصیل کنسرواتوار شهر کی‌یف (۱۹۲۴)

1. Anna Danilovna Artobolevskaya
2. Sovetskiy Compositor
3. Uozas Chelkauskas

و دراز و پر فراز و نشیب ویراستاری و تدوین در پیش بود که این وظیفه را آنا آرتالیوسکایا و تصویرگران و ترانه‌سرایان و افراد دیگر بر عهده داشتند و عاقبت ویرایش و آماده‌سازی آن به هفت سال انجامید.

یاکوف ایزکوریچ میلشتاین^۱، استاد دانشگاه عالی موسیقی (کنسرواتوار) چایکفسکی در مسکو، این اثر را به خوبی می‌شناخت و در نقد خویش بر این اثر نوشته است: «[...] تأیین ارزش هنری و اهمیت عملی این مجموعه دشوار است. گمان می‌رود که این مجموعه در آینده راهنمای اساسی آموزش به کودکانی خواهد شد که راه موسیقی را در پیش خواهند گرفت.»

آنچه ما از خاطرات یو. چلکاووسکاس آورده‌یم بر روش ویژه و بی‌مانند درس‌های آنا آرتالیوسکایا گواهی می‌دهد و از خوش‌فکری و تخیل ویژه او در رفتار با هر هنرجو و در آموزش به هریک حکایت می‌کند. استاد و شاگرد هم‌زمان باید در راه فراگرفتن نوازندگی پیانو خود را وقف کنند؛ زیرا این هنر اصیل متعلق به نیاکان آنان است.

آنا آرتالیوسکایا را به معنای دقیق می‌توان ُمدرس هنرمندی نامید. خلاقیت در تدریس او در تمامی زمینه‌های کاری‌اش، مانند آموزش خواندن نُتها تا گذاشتن انگشتان روی شستی‌های پیانو، بی‌نظیر بود. پیداست که در مورد گذاشتن انگشتان بر شستی‌های پیانو کمتر کسی با او برابری می‌کرده است.

شیوه آموزشی آنا آرتالیوسکایا را باید به هیچ‌وجه شیوه‌ای آمرانه دانست که در آن اجرای بی‌چون و چرا مد نظر است. ارزش کتاب حاضر در آن است که به شکوفایی شخصیت هنری هر هنرجو به شیوه خاص خود او توجه دارد و این رویکرد، به سهم خود، به تحقیق مداوم و بی‌وقفه و خلاقیت استاد نیاز دارد.

از ویژگی‌های شیوه آموزشی آنا آرتالیوسکایا توانم بودن نکات آموزشی و انتخاب عالی آثار هنری است. آنا آرتالیوسکایا، با توجه به سنت‌های کهن مکتب پیانوی روسی، در شیوه آموزشی خود هم‌زمان بهترین دستاوردهای آموزشی کنونی موسیقی را با تمام ویژگی‌های مثبت آن پیشنهاد می‌کند. این روش پسندیده در مدت کوتاهی جایگاه خود را در تجربه آموزش پیانو کسب کرده است.

هدف «انتشارات موسیقی روسیه» از چاپ این کتاب برآوردن نیازهای هنرجویان با بهره‌بردن از آموزه‌های این کتاب است. در کتاب حاضر توصیه‌های سودمند روشمند و راهنمایی‌های اجرایی آنا آرتالیوسکایا عیناً حفظ شده است. لازم به یادآوری است که سراسر کتاب با کتاب‌های معتبر مقابله و تصحیح شده است.

در طی مراحل آماده‌سازی کتاب حاضر، نقش ناتالیا آرتالیوسکایا^۲، دختر آنا آرتالیوسکایا، بسیار مهم بود و کمک‌های فراوانی کرد تا این کتاب تهیه و چاپ شود. او مطالبی را که تاکنون نامعلوم مانده بود در اختیار ناشر قرار داد و همچنین از نظر صفحه‌آرایی و چاپ هنری کتاب و دیگر مسائل مربوط به ناشر نکته‌های ارزشمندی را توصیه کرد.

سخن مؤلف

«هنر بزرگ موسیقی را دوست بدارید و بیاموزید. موسیقی به روی شما عالمی بزرگ را سرشار از احساسات و شوق و رغبت و اندیشه‌های متعالی می‌گشاید و معنویات شما را غنی‌تر و پاک‌تر و کامل‌تر می‌سازد. شما زندگی را در آهنگ‌ها و رنگ‌های دیگر خواهید دید [...]».

به یاد دارم که با چه شور و شعفی این سخنان شوستاکوویچ^۳ را پذیرفتم. طی آموزش، بارها سخنان بالارا به یاد آورده و اطمینان پیدا کردم که انسان فقط با چنین پیوندی به هنر موسیقی می‌تواند زندگی خود را وقف آموزش و پرورش موسیقی کند. در این راه، انسان باید کوشش کند تا طبیعت غیر عادی موسیقی را تا انتهای احساس کند و تمامی نیروی تأثیرگذاری آن را درک کند و همه اسرار آن را فraigیرد و هم‌زمان و پیوسته آن را بجاید و بیاموزد که چگونه می‌توان اسرار پنهان را به شاگردان انتقال داد. همواره از این دیدگاه حمایت می‌کرم که آموزش به کودکان و آشناکردن دقیق‌تر آن‌ها با هنر را از خردسالی باید آغاز کرد. تجربه سالیان دراز آموزش من را به این باور رسانده است که صرف نظر از میزان استعداد هر کودک، حتی در شرایطی که در آغاز کودک علاوه‌ای به موسیقی نداشته باشد، می‌توان روشی مناسب و «کلید خاص» را برای واردشدن وی به عالم موسیقی انتخاب کرد. پرورش کودکان کوچولو در نهاد مدرس نهفته است؛ زیرا کودکان را از دوران طبیعی زندگی‌شان، یعنی دوران جنب‌وجوش و بازی، جدا نمی‌کند و می‌تواند آن‌ها را آرام‌آرام به عالم صدایها وارد و در آن‌ها عشق به موسیقی را بیدار سازد.

هم‌زمان با آموختن واژه‌ها و عبارت‌های ضروری، که کودکان معمولاً در سه یا چهار سالگی فرمای گیرند، باید به آن‌ها دوست داشتن زبان مادری و احساس کردن زیبایی زبان را آموخت؛ زیرا همین‌ها برای آشنایی به زبان موسیقی ضروری است. نه تنها شرایط مطالعه آثار ادبی، بلکه گوش فرادادن به شاهکارهای هنر موسیقی و زمینه درک آن‌ها نیز باید برای انسان فراهم باشد. موسیقی بیش از هر هنر دیگری به انسان در گام برداشتن در راه فضای انسانی کمک می‌کند و سرشت زیستن او را نیک می‌گرداند. موسیقی زبانی بین‌المللی است و نیازی به ترجمه ندارد و در عین حال موسیقی می‌تواند لطیفترین و عمیق‌ترین احساساتی را انتقال دهد که گاهی انتقال آن با سخن و تصویر ممکن نیست. بیهوده نیست که گفته‌اند: «آن‌جا که سخن درمی‌ماند، موسیقی آغاز می‌شود».

نخستین و اساسی‌ترین وظایف هنرآموز شعله‌ور ساختن احساس کودک برای فراگرفتن زبان موسیقی است. روش‌ن است که هنرآموزانی که زندگی و توانایی خویش را وقف آموزش موسیقی کودکان کرده‌اند، باید تجربیات خود را با